

Malus domestica

20

Appel

De Althæa Pers

AS

BLAD

BLOEIWIJZE

BIJPRODUCT

STUIFMEEL

WORTEL

ZAAD

ZOMERTAK

HOUT

SCHORS

VRUCHT

GASTEN DIERLIJK

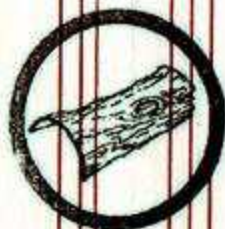
GASTEN PLANTAARDIG

TAKDOORSNEDE

WINTERTAK

Malus domestica

Appel

Als we de Bijbelse afbeeldingen op hun beeld mogen geloven, dan speelde de appel als eerste vrucht in de geschiedenis der mensheid een hoofdrol. En wat voor een. Maar eigenlijk blijkt nergens uit Genesis 3 dat de vrucht van de boom van kennis van goed en kwaad een appel was.

¶ In alle talen die de invloed van de Romeinen hebben ondergaan, dragen vruchtbomen namen die ontleend zijn aan het Latijn. De appel vormt hierop een uitzondering. De oorsprong van het woord *appel* is te vinden in het oud Keltische woord *aball*. De appel is ook de enige vruchtsoort die al voor de komst van de Romeinen gekweekt werd.

¶ Appels, zoals die in alle soorten, kleuren en maten te vinden zijn in de vakken van de groenteman of supermarkt, komen niet in het wild voor. Wel vinden we in ons land een wilde vorm: de *malus sylvestris*. De vruchten hiervan zijn echter klein en ongeschikt voor consumptie. Een verband tussen deze wilde vorm en de *malus domestica* is nooit aangetoond.

¶ De appelboom werd al vroeg verspreid en zelfs gekweekt. In Zwitserland zijn vondsten gedaan uit het Neolithicum. De Romeinen verspreidden de fruitcultuur over grote delen van Europa. En ook Karel de Grote droeg zijn steentje bij. In ons land waren het

vooral de kloosters die bij iedere nieuwe vestiging een boomgaard aanplantten.

¶ Bij grootschalige appelteelt worden vanuit economische overwegingen tegenwoordig uitsluitend variëteiten in struikvorm aangeplant. Gelukkig is er nog een aantal oude hoogstamboomgaarden bewaard gebleven. Deze worden gezien als belangrijk cultureel erfgoed, omdat ze eeuwenlang het karakteristieke beeld van het Gelderse rivierengebied hebben bepaald. Een aantal gemeenten, zoals Geldermalsen en Neerrijnen, subsidiëren achterstallig onderhoud en aanplant van nieuwe hoogstamboomgaarden.

¶ In zijn hoogstamvorm heeft de appel een doorlopende stam. De kroon is breed kegelvormig. Bij het ouder worden krijgt de boom een meer afgeplatte top. De takken groeien wijd uit, hangen niet met omhoog gebogen toppen. De schors is roodbruin en schubbig, later schilferend.

¶ De uitbundige bloesem bestaat uit bloemetjes die van buiten rozerood zijn en van binnen wit van kleur. De bloeitijd is in april/mei. Net als de bloembollenvelden zijn de bloeiende boomgaarden een attractie van de eerste orde. De mannelijke en vrouwelijke bloemen zitten aan dezelfde tak. De mannelijke bloemen dicht bij elkaar op de onderzijde van alle twijgen, de vrouwelijke op de buitenzijde van de sterke twijgen. Deze moeten later de zware last van de vruchten dragen.

¶ In de toptien van de meest gegeten fruitsoorten neemt de appel de eerste plaats in. Er is dan ook een

ruime keuze aan appelsoorten. Voor iedere smaak en iedere bereiding is er wel een aparte soort. Een appel wordt het meest uit het vuistje gegeten. Daarnaast is de verwerking tot appelmoes en in appeltaart populair. Veel appels worden verwerkt tot appelsap. Normandië is beroemd om de bereiding van cider, een licht alcoholische appelwijn en calvados, een sterke appelbrandewijn.

¶ Het bruinrode kernhout tekent zich scherp af tegen het brede grijsrode spinhout. Het harde hout is fijn van nerf, zeer moeilijk te splijten, maar goed te verwerken. Appelhout wordt toegepast in fijn draaierswerk, in betimmeringen en meubelhout.

¶ Doordat de appel zo bekend was en gemakkelijk verkrijgbaar, speelt hij een belangrijke rol in de symboliek, in onze taal, en in sprookjes en volksgebruiken. De appel staat synoniem voor onsterfelijkheid en eeuwige jeugd; hij is de sleutel tot kennis en alwetendheid. In de volmaakte, ronde vorm zag men een verband met de wereldbol. Hij werd zo een symbool van aardse macht en heerschappij. We zien hem als rijksappel terug op afbeeldingen van koningen en keizers.

¶ In onze taal komen we de appel regelmatig in spreekwoorden en gezegden tegen: een appeltje voor de dorst hebben; iets voor een appel en een ei verkopen; nog een appeltje met iemand te schillen hebben; de appel valt niet ver van de boom.

¶ En wie heeft er nooit gehoord van het sprookje van Vrouw Holle? Marie schudt de rijpe appels van de

boom en wordt met goud beloond. En was het niet Sneeuwwitje, die door een mooie, rode, maar vergiftigde appel wordt verleid? En tenslotte is het Wilhelm Tell gelukt om de appel van het hoofd van zijn zoontje te schieten.

Vindplaats : Oostsingel, Jorisboomgaard, Delft

